

Der er også brug for Den Gamle By i fremtiden

Thomas Bloch Ravn

Spørgsmålet om museernes fremtid blev uhyggeligt aktuelt, da statsminister Mette Frederiksen onsdag aften 11. marts 2020 lukkede hele Danmark ned på grund af den voldsomt ekspanderende coronaepidemi. Nedlukningen var et chok af dimensioner, også for Den Gamle By, der dagen efter meddelte, at "museet lukker udstillinger, butikker og spisesteder – samt aflyser alle arrangementer." Krisen førte til mange overvejelser om kulturens og museernes rolle og fremtid.

Tiderne blev med et usikre, orienteringspunkterne uklare, og fremtiden uvis. Hvor mange millioner ville museet tabe? Ville der komme offentlige hjælpepakker, og ville de også omfatte museer? Ville vi få hjælp fra privat side. Ville der i det hele taget være hjælp at hente? Kunne Den Gamle By komme tilbage som det levende museum, det er kendt som? Ville museet overleve?

Vi anede det ikke!

Museer for mennesker

Selv om vi på museerne siger, at vi bevarer for evigheden, er det på ingen måde sikkert, at der i fremtiden overhovedet vil være museer. Set i et langt perspektiv er museerne et ret nyt fænomen. For 300 år siden havde vi ingen museer, og hvem kan garantere, at der vil være museer om 10, 20, 50 eller 100 år?

Naturligvis har vi i Den Gamle By en idé om, hvorfor museet er så

vigtigt, at det også bør være her i fremtiden. Den korte udgave er, at Den Gamle By er relevant for mange mennesker. Vi ved, at Den Gamle By betyder noget for folk – også mennesker, der i øvrigt synes, at museer er kedelige. Et museum skal betyde noget for nogen – for hvad skal vi ellers med det?

Vi laver ikke museum for tingenes skyld og heller ikke for fortidens. For tingene er døde, og fortiden er forbi. Vi laver museum for menneskene – i nutiden og også med tanke på de mennesker, der vil være her i fremtiden. De historiske huse, tingene, det konkrete og det taktile er et middel hertil, og det er forskningsbaseret viden også.

Vindue til dansk identitet

Et historiefortællende museum som Den Gamle By er med til at forbinde samfundet med de rødder, der giver næring og forankring. Og akkurat som et gammelt egetræ har brug for rødder, har et samfund det også. Stærke rødder, dybe rødder – og ordentlige vækstbetingelser.

Ser man sig om i det danske museumslandskab, er det i høj grad de store historiefortællende museer, der har succes. Det er museer, der sætter mennesket i centrum, og det gælder både det historiske menneske og den nutidige besøgende, som – og det er også en pointe – gerne skal have en både hyggelig og indholdsrig oplevelse sammen med familie og venner.

Historiefortællende museer som Den Gamle By hører til de absolut vigtigste vinduer til dansk identitet og historie. Ikke mindst i tider som disse føler mange et behov for at stoppe op et øjeblik. Besinde sig. Hvem er vi, hvor kommer vi fra, og hvor vil vi gerne hen? For nu er som bekendt et uendeligt kort øjeblik, et midlertidigt stoppested, på vejen mellem fortid og fremtid. Det er historien, der binder mennesker sammen, og her spiller museernes enorme troværdighed og stærke folkelige forankring en nøglerolle.

Krisen

At Den Gamle By betyder noget for mange, fik vi et fornemt vidnesbyrd om, da en ung mor fra Silkeborg den sidste dag i marts oprettede en side på Facebook under navnet ”For alle os som vil redde Den Gamle By”. På to dage rundede siden 6.000 medlemmer. Og antallet steg til næsten 15.000. Mange valgte at støtte Den Gamle

By økonomisk, og efter to måneder var der i alt indsamlet 1,6 mio kr til museet.

Efterhånden kom der også forskellige hjælpepakker. Vi hjemsendte personalet og fik lønkompensation. Og med statens hjælp kunne museet tilbyde halv entré i skolesommerferien. Vi fik substansiell støtte fra den pulje, som Salling Fondene og Aarhus Kommune havde oprettet. Også flere fonde og private ydede støtte – og så lettede presset efterhånden.

Selv om Den Gamle By havde en god sommer med rekordbesøg, måtte vi imidlertid sande, at tidligere års besøgstal på over en halv million gæster om året er for tid. I hvert fald for en periode, hvis længde vi ikke kender.

Det fik den triste konsekvens, at vi i august måtte opsiges 28 medarbejdere. Opsigelserne kom oven i besparelser på driften. Vi tror, at vi hermed har skåret ned til et fundament, der er så solidt, at vi kan bygge fremtidens Den Gamle By på det.

Da krisen var på sit højeste, kunne vi i vores mest pessimistiske øjeblikke frygte, at Den Gamle By ikke ville komme ud på den anden side. Nu er pessimismen afløst af forsigtig optimisme. For med mange hjertevarme tilkendegivelser og enorm folkelig støtte fornemmer vi, at Den Gamle By betyder ganske meget for mange. Så nu tror vi på en fremtid for museet, selv om vi har fået – og formentlig vil få – nogle ordentlige hak i tuden.

Fremtidens museer

Ikke mindst i krisetider presser tanker om mulige fremtider sig på. Museer er forskellige, og formentlig vil de i fremtiden blive endnu mere forskellige, så museumsverdenen bliver mere mangfoldig. Og godt for det! Hvert museum må derfor finde sin egen platform.

Netop derfor er det interessant at høre, hvad en række markante museumsfolk har sagt om museernes rolle nu og i fremtiden.

”Det er attraktionerne, der spiller den melodi, vi alle er nødt til at danse efter,” sagde den canadiske museumsmand George F. MacDonald i 1987. MacDonald var 1983-98 direktør for Canadian Museum of Civilization, i dag Canadian Museum of History. Han har beskrevet den voksende konkurrence fra science centre, temaparker og mere kommercielt baserede oplevelsescentre. Forfriskende og offensivt mener han, at museerne skal se det som en udfordring. De skal holde fast i deres seriøsitet og troværdighed, men det er vigtigt, at de også gør op med deres elitære og kedelige image. Og

så understreger han, at museerne skal bruge de samme "våben" som "modstanderne". Her tænker han på en mere forretningsmæssig drift, professionel markedsføring og – naturligvis – at sætte publikum i centrum, servicere dem og give dem mere showbetonede oplevelser.

Det vigtigste er at være sammen om museumsoplevelsen, konkluderede den amerikanske kulturanalytiker Colleen Dilenschneider i en undersøgelse fra 2015. Her analyserede hun, hvad amerikanerne oplevede som det bedste ved et museumsbesøg. Hele 40 pct svarede, at det bedste var at være sammen og opleve i fællesskab. Langt færre, nemlig 16 pct, nævnte indholdet og udstillingerne som det vigtigste. 15 pct nævnte mødet med personalet, mens kun 10 pct fremhævede ny viden som det vigtigste ved besøget. Mennesket er et socialt væsen – og et fysisk væsen. Det kommer ikke mindst til udtryk, når det drejer sig om at opleve kultur. For nok opleves en del kultur individuelt, men det foregår næsten altid i et fællesskab. Man planlægger kulturoplevelsen sammen med nogen, man følges ad, man diskuterer, og som oftest ledsages oplevelsen af en kop kaffe eller lidt at spise sammen med dem, man følges med.

"Museerne skal – igen – være musernes hjem," sagde den britiske museumsmand Peter Lewis i 2004. Lewis var fra 1989 til 2001 direktør for Beamish, Den Gamle Bys kollegamuseum i det nordengelske. Han tog afsæt i ordet museum, der kommer af det oldgræske museion. Ifølge myterne var museion hjemmet for de ni muser, der alle var døtre af erindringens gudinde Mnemosyne. Lewis var offensiv og gjorde oprør mod det, han kaldte "the-museums-should-be-dull-brigade". Altså dem, der vil, at museerne skal handle om ting frem for om mennesker. Lewis argumenterede for, at museerne skal være musernes hjem. De skal invitere alle muserne til at være en del af museumsbegrebet, så museerne igen vil komme til at rumme elementer af også det poetiske, det musiske og det dramatiske.

Museer for dig

"Museerne skal flytte deres fokus fra at være om noget til at være for nogen," fremhævede den amerikanske museolog Stephen E. Weil i 1999. Han bakkes op af David Fleming, der i årene 2001-18 var direktør for National Museums of Liverpool. På en konference gav han sit bud på museernes rolle: "Museerne skal tjene samfundet og ikke bare passe på samlinger af genstande. Museerne skal være socialt ansvarlige og tage fat på tidens store spørgsmål. De skal identifice-

re de historier, der engagerer, bevæger og involverer den almindelige besøgende.”

I samklang med disse programerklæringer har Olav Aaraas, Norsk Folkemuseums direktør 2001-20, udtalt: ”Museerne skal handle om mig.” Og han uddybede: ”Vi ønsker alle at blive forenet med vores egne liv, vores egen historie [...]. Historien sluttede ikke for 50 eller 100 år siden, den fortsætter, og vi er selv en del af den.”

Aaraas er her på linje med svenskeren Artur Hazelius, der i 1873 grundlagde verdens første folkemuseum, Nordiska Museet, og nogle år senere verdens første frilandsmuseum, Skansen – to af de vigtigste inspirationskilder for Den Gamle By. Som motto for sin museumsvirksomhed valgte Hazelius aforismen ”Kend dig selv”, som er en antik indskrift på væggen i Apollontemplet i Delfi.

Pointen er klar. Det er hverken fortiden eller tingene i sig selv, der er målet for museernes virksomhed, men derimod de mennesker, som oplever museerne.

Disse mange kloge ord er pejlemærker for Den Gamle By.

Vi drømmer om, at Den Gamle By i fremtiden skal betyde noget for stadig flere. Være et sted, hvor man som besøgende oplever noget, man finder vigtigt, og som både giver glæde og en følelse af at være en del af noget større. Et sted, der er skønt, morsomt og inspirerende, og hvor man kan blive klogere på fortiden og sig selv og samtidig kan hygge sig og være sammen.

Corona and the future of the museums

The Corona crisis hit Danish cultural institutions hard in 2020. Museums such as Den Gamle By had to close temporarily and suffered major economic losses. This came as a shock, but the crisis also led to discussions about the role and future of the museums. For although the museums preserve the past, museums of cultural history are first and foremost for people in the present and the future. Museums should not only be *about* something, but be *for* somebody. That is, the visitors, who on the one hand experience something recognizable, important and inspiring, on the other hand feel they are part of something bigger.